NASIONALE JEUGSKOU

ANGORA KENNISHANDLEIDING

2006

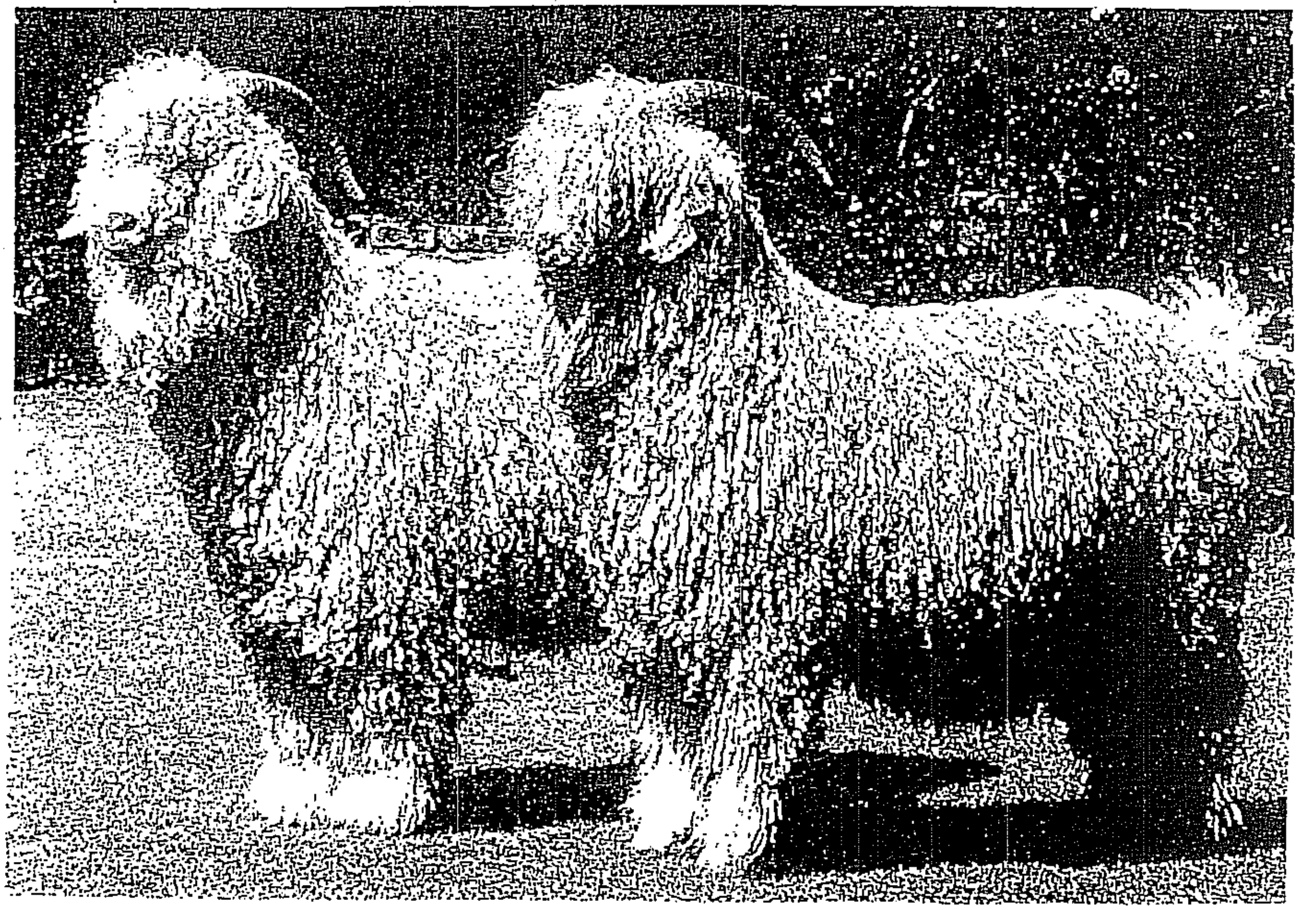

INDEKS

ANGORABOKKE

		BLADSY
1.	KORT GESKIEDENIS	1
2.	TELING	1
2.1	Bouvorm	2
2.2	Haarbedekking	2
3.	AKKOMMODASIE	3
4.	VOEDING	3
5.	BASIESE KUDDEWELSYN	3
6.	DIE DIP VAN BOKKE	4
7.	KLASSING VAN SYBOKHAAR	4
8.	VOORBEREIDING VIR SKOU	5
9.	SKOU	

ANGORABOKKE

1. KORT GESKIEDENIS

Die sentrale gedeelte van Klein-Asië was lank voor die geboorte van Christus die oorspronklike tuiste van die Angorabok, of soos ook algemeen bekend, die Sybok. Volgens sekere skrywers is die Angorabok ontwikkel uit Capra acgagrus - die oorspronklike wilde bok van Persië.

Turkye het mettertyd die belangrikste produsent van Sybokhaar geword en was dit bekend dat bokhaar van die beste gehalte geproduseer is in die provinsie Angora wat geleë is aan die Swart See. Al die Sybokhaar wat in Turkye geproduseer is, is deur die boerebevolking van die land gespin en tot materiaal geweef. Die materiaal is dan na Europa uitgevoer. In 1820 het die Sultan van Turkye vir die eerste keer die uitvoer van onverwerkte Sybokhaar toegelaat, en in 1835 het Brittanje met die spin van Sybokhaar begin. Die vraag na Sybokhaar het skerp toegeneem en in 1839 reeds het Brittanje die hele Turkse skeersel van 80 miljoen kg gekoop. Om aan hierdie verskerpte aanvraag te voldoen is die Angorabok gekruis met die Kurd- of gewone bok, wat ongelukkig steekhaarvesels in die Sykbokhaarvag ingevoer het.

Kolonel Henderson, van die firma Dixon en Kie, het in 1838 die eerste besending van 12 Angorabokramme en 1 ooi - almal betreklik suiwer geteel - na die Kaap ingevoer. Gedurende die skeepsreis het ses van die ramme gevrek en by die aankoms van die res is gevind dat die oorblywende ses ramme impotent was, waarskynlik omdat hulle vooraf deur die Turke gekastreer is. Die ooi het egter gedurende die oortog gelam, en haar ramlammetjie is in die distrik Caledon en omgewing gebruik om die inheemse Kaapse bok van daardie tyd op te gradeer.

In die daaropvolgende veertig jaar is talle ramme en ooie ingevoer - ongelukkig nie almal van dieselfde hoogstaande gehalte nie. Hierdie invoer het voortgegaan tot in 1880, toe verdere uitvoer deur Turkye gestaak is. Dog as gevolg van die ywer en bekwaamheid van die Suid-Afrikaanse telers, wat die beste gebruik gemaak het van die Sybokke wat voor 1880 uit Turkye ingevoer is, het die Angorabokbedryf in Suid-Afrika vinnig uitgebrei, beide wat betref produksie en gehalte. In 1857 was die Suid-Afrikaanse Sybokhaarproduksie slegs 395 kg en in 1912 het dit reeds tot 10 648 525 kg gestyg. Die belangrikste Sybokhaarproduserende lande in die wêreld is tans die Verenigde State van Amerika (hoofsaaklik Texas), Turkye en Suid-Afrika (insluitende Lesotho). Gedurende die jongste aantal jare toon die wêreldproduksie van Sybokhaar steeds 'n geleidelike toename.

2. TELING

Doeltreffende produksie en voortplanting, hang hoofsaaklik af van die grootte, bouvorm, lewenskragtigheid en aanpassingsvermoë van die Angorabok.

2.1 Bouvorm

2.1.1 Kop: Die kop, in sy geheel; moet sterk, (nie grof), karaktervol en netjies gevorm wees; taamlik breed tussen die oë en met kake wat goed opmekaar pas. Die kop moet met hare van 'n goeie gehalte en die gesig met kort, sagte hare bedek wees Die ore moet van middelmatige grootte, hangende en effens gepunt na vore wees, en moet met kort, sagte hare bedek wees. Die horings van die ram moet ovaal, sterk en terugwaarts en spreidend gedraai wees; nie te na aan die nek nie en die punte moet weglê. Die horings van die ooi is ronder en ligter en hulle moet met 'n netjiese buiging na die nek draai en na buite groei. Die minimum spasie tussen die horings by ramme sowel as ooie behoort nie minder as 3 cm te wees nie.

2.1.2 Voorlyf en bene: Die nek moet middelmatig lank en in verhouding tot die res van die liggaam wees; ook taamlik diep en breed om netjies by die skouers aan te sluit. 'n Breë diep bors met goedgewelfde ribbes is die ideaal. Die skof moet taamlik breed wees en die skouers goed gevleis en stewig aansluit sodat die skof en skouers 'n reguit lyn met die rug vorm. Sterk en reguit voorbene, met stewige kootgewrigte en goedgevormde hoewe word vereis.

2.1.3 Middestel: 'n Reguit, sterk rug, met breë lende en 'n reguit, sterk plat en netjiese ruglende-aansluiting, is die ideaal. Die romp moet groot en diep wees, met goedgewelfde ribbes. Die rug, lende en romp vorm saam die middestel van die dier, en die lengte, breedte en diepte daarvan dra die meeste by tot die grootte en die algemene voorkoms van die dier.

2.1.4 Agterlyf en agterbene: Die kruis moet so breed moontlik en taamlik gelyk wees en min of meer 'n reguit lyn met die rug en skof vorm. Voldoende ruimte tussen die ysbene is noodsaaklik. Die binne- en buitedye moet so goed moontlik gevleis wees; die agterbene sterk en reguit en die kootgewrigte stewig, en die hoewe goedgevorm. Die stert moet reguit oor die kruis omkrul en met sagte kenmerkende Sybokhare bedek wees.

2.1.5 Algemene voorkoms, grootte en getrouheid aan tipe: Die ideale Angorabok moet sterk en lewenskragtig wees, met 'n simmetriese bouvorm (d.w.s. die verskillende dele van die liggaam in verhouding tot mekaar.) Die gewenste gewig van 'n volwasse ooi is 36 tot 45 kg en van 'n volwasse ram 65 tot 82 kg. Die dier moet al die gesogte eienskappe openbaar wat op goeie teling en veredeling dui.

2.1.6 Voortplantingsorgane: Die geslagsorgane van ramme sowel as ooie moet normaal ontwikkel wees en geen gebreke openbaar nie. Enige arbnormaliteit van die geslagsorgane moet as 'n diskwalifikasie beskou word.

2.2 Haarbedekking

2.2.1 Lengte: 'n Goeie, egalige lengte dwarsdeur die hele vag, is die ideaal, aangesien dit 'n invloed het, nie alleen op die hoeveelheid haar geproduseer nie, maar ook op die waarde van die vesel vir verwerking. Onder normale omstandighede groei 'n goedgeteelde Angorabok 2,5 cm haar per maand, maar

bykomende lengte is baie wenslik aangesien Sybokke in Suid-Afirika minstens twee keer per jaar geskeer word.

2.2.2 Fynheid: Fynheid en die egaligheid daarvan, is die waardevolste eienskap wat Sybokhaar kan besit, aangesien nie net die fynheid van die gespinde garingdraad daarvan afhang nie, maar ook die ligtheid en aantreklikheid van die materiaal wat daarvan geweef word. Fynheid en die egaligheid daarvan in die vag van die volwasse dier is uiters belangrik.

2.2.3 Gehalte: Sybokhaar van 'n goeie gehalte het 'n sagte dog ferme aanvoeling; dit bevat genoegsaam beskermende vetsweet; is helder en glansend en vorm golwende, gedraaide, soliede stomppuntige stapels van egalige grootte dwarsoor die hele liggaam.

2.2.4 Volheid van bedekking (digtheid): Die digtheid van die haarbedekking word aangedui deur die persentasie veloppervlakte wat met vesel bedek is, en word bepaal deur:
(a) die getal vesels per eenheid veloppervlakte
(b) die fynheid (deursnee) van die vesels.

3. AKKOMMODASIE

Die suidelike, suid-sentrale en suidoostelike distrikte van die Kaapprovinsie vorm die swaartepunt van Sybokboerdery in die Republiek van Suid-Afrika. Die distrikte Jansenville, Steytlerville, Willowmore, Pearston, Somerset-Oos, die bosvelddele van Uitenhage, Cradock, Bedford en Adelaide het die hoogste konsentrasie Angorabokke. Verdere verspreiding sluit die distrikte Oudtshoorn, Uniondale, Prins Albert, Beaufort-Wes, Murraysburg, Aberdeen, Graaff-Reinet, Middelburg, Colesberg, Tarkastad, Hofmeyr, Albanië, Alicedale en die Sondagsriviervallei in. Geisoleerde kuddes word ook aangetref in noordwes- en noordoos-Kaap, die suidelike Oranje-Vrystaat en die Transkei.

4. VOEDING

Die ideale weidingstoestande vir die Angorabok is waar struike en Karoobossies gemengd voorkom. Sybokke het 'n voorliefde vir die doringlaagtes wat algemeen om droë waterbane aangetref word. Aangesien Angorabokke 'n natuurlike neiging het om te klim, maak hulle besonder goeie gebruik van rante- en bergveld wat dikwels vir ander kleinveerasse minder begaanbaar is. Na 'n aanvanklike aanpassingstydperk van ongeveer een jaar, doen Angorabokke ook goed op grasveld, veral waar rooigras oorheers.

Op aangeplante weidings, lusern, koring en hawer doen Angorabokke uitstekend, mits 'n streng doseerprogram teen inwendige parasiete gevolg word.

5. BASIESE KUDDEWELSYN

Normaalweg word Angorabokke in Suid-Afrika twee maal per jaar geskeer, met tussenpose van 6/6 maande of 5/7 maande. In sommige uiters digbegroeide dele moet Sybokke elke vier maande geskeer word. Hare wat korter as 12 cm

is, gaan na die kaardgaringbedryf en het dus 'n heelwat laer markwaarde. Gedurende skeertyd kan die volgende reëls voordelig toegepas word:

(a) Diere in volle vag moet nooit oor natgedoude veld aangejaag word nie. Dit veroorsaak oormatige haarbevlekking.

(b) Sybokke moet in klein troppe van ongeveer 50 elk na die skeerhuis aangejaag word. Op die wyse word verseker dat die bokke meer uitgespreid loop en die hare minder bevlek word.

(c) Die diere moet reeds die dag voor skeer in 'n nabygeleë droë kamp gebring word sodat die natuurlike uitskeidingsprosesse kan plaasvind en die hare nie as gevolg van maagwerking besoedel en bevuil raak nie.

(d) Geraas moet vermy word aangesien die diere senuweeagtig word, rondmaal, die pense werk, en die haar bevlek word.

(e) Kapaters moet eerste in die oggend geskeer word. Dit gee die ooie geleentheid om af te droog van agter as die son 'n ruk geskyn het.

(f) Die diere moet vooraf in groepe geskei word, naamlik in kleinbokkies, jongbokke, groot ooie en kapaters. Dit vergemaklik die skeerproses en die klassing van die haar.

(g) Die skeervloer moet vooraf goed gewas of gevee word, en vangkrale met grondvloere moet vooraf klam gesproei word om die stof te laat lê.

(h) Dit is wenslik om penshaar, kort haar aan die bene, loks en vlekhaar vooraf uit te skeer aangesien dit klassing sal vergemaklik en bespoedig.

(i) Na skeer moet kaalgeskeerde diere vir ongeveer ses weke in 'n beskutte kamp binne maklike bereik van 'n skuur, afdak of kraal gehou word sodat die diere gou van skuiling voorsien kan word in geval van ongunstige weerstoestande.

6. DIE DIP VAN BOKKE

Anders as by ander kleinveerasse, het die dip van Angorabokke die bykomende voordeel dat dit die skoonopbrengs van die haar verhoog, en die aanvoeling verbeter. Groot sorg moet aan die dag gelê word met die aanmaak, deurmeng en konsentrasies van die verskillende dipmengsels, sowel as met die gereelde vervanging van besoedelde dip. Sybokhaar wat deur dipstowwe gevlek is, of waarvan die aanvoeling verswak is, het 'n laer markwaarde. Hoe gouer die dier na skeer gedip kan word, hoe beter, aangesien die dipproses waarskynlik die porieë op die vel van die kaalgeskeerde dier laat sluit en veeverliese as gevolg van koue nat weer sodoende verminder word.

7. KLASSING VAN SYBOKHAAR

7.1 Lengte: Lengte en die egaligheid van lengte, behaal die wyse van vervaardiging waarvolgens ru-Sybokhaar na kamgaring of kaardgaring verwerk sal word. Sybokhaar, korter as 12 cm, is normaalweg te kort vir die kamgaringbedryf en word met goedkoper wol vermeng vir die vervaardigng van kaardgaring

7.2 Fynheid (veseldeursnee): Fynheid, en veral die egaligheid van fynheid, is die waardevolste eienskap van Sybokhaar, want as alle ander eienskappe gelyk is, is dit hierdie eienskap wat nie alleen die fynheid van die gespinde draad bepaal nie, maar ook die gewig en tekstuur van die klaargeweefde materiaal. Afgesien van ander faktore, word die fynheid van Sybokhaar direk bepaal deur die ouderdom van die bok.

(a) Kleinbokkiehaar: Dit is die eerste skeersel van ongeveer ses-

maande se groei wat die fynste haar is deur die Angorabok geproduseer, met 'n fynheid van 7's en 8's spintelling. Insgelyks die tweede skeersel op die ouderdom van ongeveer 12 maande, met 'n fynheid van 6's en 7's spintelling.

(b) Jongbokhaar: Dit is die derde skeersel van die Angorabok op 'n ouderdom van ongeveer 18 maande, met 'n fynheid van 5's spinteling.

(c) Volwassebokhaar: Dit is haar wat geskeer word van volwasse Angorabokke vanaf die ouderdom van twee jaar en ouer, met 'n fynheid van 4's, 3's en sterker spintelling.

7.3 Gehalte: Daar is drie erkende grade van gehalte vir alle ouderdomsgroepe, naamlik:

(a) Super: Super gehalte Sybokhaar bestaan uit alle haar met goeie en baie goeie styl en karakters, met 'n goeie kleur, vry van saad, vlekke en gepigmenteerde vesels en is feitlik vry van growwe en steekhaarvesels. Simbool: "S".

(b) Gemiddeld: Gemiddelde gehalte Sybokhaar bestaan uit haar met redelike goeie styl en karakter, 'n neiging tot 'n oop en reguit stapelformasie, 'n redelike kleur met 'n mate van steekhaar en feitlik vry van saad dog vry van gepigmeenteerde vesels. Geen simbool.

(c) Swak: Swak gehalte Sybokhaar bestaan uit alle haar wat gebrek het aan styl en karakter. Die voorkoms is dof en glansloos, dit het reguit stapels en harde aanvoeling, met growwe steekhaarvesels asook 'n mate van saad aanwesig maar is vry van gepigmenteerde vesels. Swak Sybokhaar bestaan uit al die swak geteelde, sponsagtige, tengerige, gematte vagte en verweerde rughaar. Simbool: "M".

8. <u>VOORBEREIDING VIR SKOU</u>

Die hoofdoel van skou is om goeie reklame te bewerkstellig met meerderwaardige diere en om die standaard van jou diere teen die diere van ander telers te meet.

Selekteer jou skoudier geruime tyd voor die skou en ontwurm hom sodat genoegsame tyd gegun word om die dier mak te maak en 'n band tussen jou en die dier te smee.

Maak seker met jou seleksie dat die dier geen gebreke of siektes (bv. sweer) het nie waar sulke diere in 'n skouring uitgeskakel word.

Hoewe moet 'n maand voor die skou reg geknip word (moenie te diep sny en die senuwee raak sny nie. Dit sal die dier kruppel laat loop.)

Angoras

1. Was en voorbereiding

Benodigdhede in trommel

Klein skêr
Rasper
Waslap
Sjampoo
Skuurpapier
Roulynolie
Hoef- of snoeiskêr
Halters of nylontou
Borsel
Emmer
Klein lappie

Die Angorabok word op gewone skoue streng volgens sy hare beoordeel. Die kwaliteit van sy hare is baie belangrik en kan dus nie gewas word nie.

(a) Maak emmer vol water nadat bok stewig vasgemaak is.
(b) Gebruik waslap om bek, neusgate rondom oë en binne ore uit te vee. Lap moet klam wees.
(c) Gooi bietjie sjampoo in emmer en skrop knieë en kloutjies mooi skoon.
(d) Maak droog met lap.

Voorbereiding

(a) Knip hare om bek en binne ore met klein skêr.
(b) Knip kloutjies met snoeiskêr, begin linkerkant voor.
(c) Vyl horings mooi rond met rasper.
(d) Skuur af met skuurpapier.
(e) Gebruik klein lappie om horings en kloutjies roulynolie aan te smeer.
(f) Begin nou aan linkerkant van bok en "hark" met jou vingers deur sy hare om alle strooi, stokkies ens. te verwyder.
(g) Hare moenie "gekoek" wees nie en moet regaf hang.
(h) Gebruik borsel om bene af te borsel van bo na onder.
(i) Kyk dat alle strooi onder sy pens verwyder is.

Vertoonkuns – skouman

Jy moet jou dier vertoon sodat hy vir die beoordelaar op sy beste lyk. Net soos by 'n gewone skou moet jou bok altyd reg staan. In hierdie geval word jy as hanteerder beoordeel en nie die bok nie. Die volgende moet altyd onthou wanneer jy die ring binnekom:

(a) Konsentrasie – vergeet van almal buite die ring.
(b) Oogkontak met die beoordelaar.
(c) Moet nooit tussen jou bok en die beoordelaar beweeg nie.
(d) Kyk na jou netheid en die van die bok. Steek hemp in, waterskoene skoongemaak en verwyder alle strooi van bok se lyf af.

(a) Kom nou die ring binne aan die linkerkant van die bok met jou regterhand op die linkerhoring en linkerhand onder die bok se kakebeen. Moenie aan albei horings trek nie – by die jong bok kan die horings afbreek.

(b) Beweeg kloksgewys totdat die beoordelaars of ringbeampte jou wys om te staan. Bly aan die linkerkant en moenie die ring se hoeke sny nie.

(c) Wanneer jy gaan staan, gebruik jou skoen om agterbene reg te stoot. Lig bok se voorlyf effens op laat sak stadig om voorbene reg te laat staan. Agterbene staan effens na agter 'n entjie van mekaar af en voorbene regaf.

(d) Jou skoene is nou effens van mekaar geplaas en aan die bok se linkerblad. Die bok se voorbeen moet 'n reguit lyn vorm met jou hemp se knope.

(e) Wanneer jy tevrede is dat alles reg is, kyk dan op. Wanneer jy opkyk beteken dit jy is nou klaar en kan meer beoordeel word.

(f) Die beoordelaar gaan nou vra dat die bok se voorkant, sykant en agterkant gewys moet word. In alle gevalle moet jy op jou plek bly en nie vorentoe, agtertoe of sywaarts beweeg nie.

(g) Reageer flink op die opdragte. Tel stadig by jouself tot by vyf. In hierdie tyd moet die bok voor- en agterbene reg staan. Gebruik jou een hand as hefboom om die bok reg te druk (nie jou knie nie) Die ander hand bly op die bok se horing of ruil hande om indien nodig.

(h) Die beoordelaar gaan nou vra dat jy jou bok moet vertoon. Los nou jou bok en probeer hom so na as moontlik aan die beoordelaar kry. Sonder om jou hande te klap. Hou oogkontak en as die beoordelaar na regs of links beweeg, beweeg verder om die bok weg van die beoordelaar af. Moenie tussen die beoordelaar en jou bok beweeg nie. As die beoordelaar gaan staan en jou bok gaan ook staan, bly staan regop, hou oogkontak met hande langs die sye.

(i) Op die bevel "vang maar", druk die bok in die naaste hoek vas. Vang aan die linker agterbeen met jou regterhand bokant die bok se haakskeen.

(j) Beweeg nou weer links om en gaan staan op jou plek.

(k) Maak bok se bene reg en kyk op.

(l) Die beoordelaars gaan nou weer vra om jou bok in verskillende rigtings te draai. Hy gaan verwag dat jy die bewegings vinniger moet doen. Konsentreer hard, want hy gaan jou probeer uitvang.

(m) Die beoordelaar kan vir jou vra om met iemand anders se bok te ruil veral as jy 'n moeilike hanteerbare bok het.

(n) As die beoordelaar jou vra om die bok se bek oop te maak, gebruik jou linkerhand se duim en wysvinger, draai die bok se kop na die beoordelaar toe en gebruik dan die vingers om die bok se bo- en onderlip van mekaar te druk.

(o) Leer om die verskillende ouderdomme van Angoras te ken indien jy gevra word wat jou dier se ouderdom is.

Angora – groep

(a) In elke groep is daar drie deelnemers. Rangskik julle van groot na klein of andersom. Die persoon in die middel gee die tekens. Verkieslik 3 dogters of 3 seuns.

(b) Groepe moet eenvormig wees en samewerking moet goed wees.

(c) Klere en skoene moet presies dieselfde wees. Haal horlosies af en dogters moet eenderse haarrekkies hê en hare eenders dra. Belts moet dieselfde wees en steek hemde in by broek.

(d) Kom die ring binne met jou regterhand aan die bok se linkerhoring en linkerhand onder die bok se kakebeen.

(e) Beweeg kloksgewys as 'n groep en hou die spasies tussen julle dieselfde. Behou oogkontak met die beoordelaar.

(f) Wanneer julle gaan staan, maak die bok se bene reg. Almal staan langs die bok se linkerblad met skoene effens van mekaar geplaas. As een van die bokke moeilik hanteerbaar is, wag die ander totdat alles onder beheer is.

(g) Die middelste persoon gee nou die teken (met 'n klikgeluid van die tong) en almal kyk gelyk op.

(h) Die bevele gaan nou kom dat julle die bokke in die verskillende rigtings draai (bv. Voorkant, dwars, agterkant ens)

(i) Doen alles gelyk en flink. Hou heeltyd die spasies tussen julle dop as die reling agter julle.

(j) As julle die bokke vertoon, probeer indieselfde volgorde bly soos julle gestaan het.

(k) Druk die bokke na die beoordelaar en behou oogkontak.

(l) Wanneer julle vang, druk die bokke in die naaste hoek vas. Vang linker agterbeen met regterhand bokant die haakskeen gelyktydig. Beweeg in volgorde na julle plek toe. Vang jou eie bok.

(m) Kry die bokke se bene reg en kyk gelyk op.

(n) Julle kan nou weer die verskillende bewegings draai (voorkant, dwars, agterkant) maar teen 'n vinniger spoed.

(o) Reageer vinnig en konsentreer. Hier kan jy uitgevang word. Hou die afstand van die reling en die deelnemer voor en agter jou dop.

(p) Wanneer julle gevra word om die bokke se bekke oop te maak, gebruik jou linkerhandse duim en wysvinger. Draai die bokke se koppe gelyk na die beoordelaar en maak die bekke oop.